

Sygn. akt I C 1801/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Piotr Królikowski

Protokolant: stażysta Kamila Jabłońska

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2023 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa K. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej

o usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych, zapłatę zadośćuczynienia i zasądzenia odpowiedniej sumy na cele społeczne

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda K. S. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Generalnego Służby Więziennej kwotę 6120,00 zł (sześć tysięcy sto dwadzieścia złotych 00/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od daty uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty – tytułem zwrotu kosztu procesu.

sędzia Piotr Królikowski

Sygn. akt I C 1801/21

UZASADNIENIE

W dniu 27 października 2016 r. K. S. skierował przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej pozew (sprecyzowany pismem z dnia 26 stycznia 2017 r.), wnosząc o:

1. zobowiązanie pozwanego do przeproszenia powoda za naruszenie dóbr osobistych, których skutków nie da się usunąć, poprzez zamieszenie na koszt pozwanego, w ciągu 7 dni od uprawomocnienia się wyroku, na stronie internetowej (...) (...) w dziale „Ogłoszenia i komunikaty”, czcionką Verdana, rozmiar „small” z pojedynczą interlinią tekstu:

„Wyrażam ubolewanie, że Centralny Zarząd Służby Więziennej dopuścił się naruszenia dóbr osobistych Pana K. S. poprzez umieszczenie go w jednostkach penitencjarnych nie spełniających standardów cywilizowanego państwa i za wszystkie wyrządzone Panu K. S. szkody niematerialne szczerze przepraszam”, dostępnego na stronie przez 30 dni;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty w wysokości 25 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 października 2016 r. do dnia zapłaty;

3. zasądzenie kwoty 5 000 zł na cel społeczny: na rzecz (...).

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód podniósł, że odbywał karę wolności, a podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych zostały naruszone jego dobra osobiste, w tym był izolowany w jednostkach, które nie spełniały standardu 3 m² powierzchni mieszkalnej na osobę, co narusza dyspozycję art. 110 § 2 k.k.w. Zarzucił, że w warunkach w jakich przebywał, najprostsze czynności jak poruszanie się, czy przygotowywanie posiłków, wiązało się z poważnymi trudnościami. Przeludnienie przyczyniało się do braku komfortu psychicznego oraz utrudniało zachowanie prywatności czy intymności. Powód wskazał, że cele były ciemne, zagrzybione, panowała w nich wilgoć, co nie sprzyjało zdrowiu osadzonych. W okresie letnim i zimowym cele nie były wietrzone, a brak odpowiedniej cyrkulacji powietrza narażał powoda i osoby przebywające w celi na złe samopoczucie oraz warunkowało pogarszanie się stanu zdrowia osadzonych. Dalej powód zarzucił, że miał ograniczony dostęp zarówno do światła dziennego (w celach panował półmrok z uwagi na wielkość okien oraz użyte w oknach siatki), jak również do światła sztucznego (w celach paliło się jedynie słabe światło), co utrudniało swobodne czytanie. Takie oświetlenie także negatywnie wpływało na wzrok oraz powodowało inne dolegliwości zdrowotne. Powód zarzucił, że z powodu wskazanych warunków pogorszeniu uległ jego wzrok oraz zdrowie. Powód zwrócił uwagę, że borykał się z brakiem dostępu do ciepłej wody, co stanowiło poważny problem szczególnie w okresie zimowym. Miał również ograniczony dostęp do więziennej służby zdrowia, która była opieszala i niewystarczająca. Powód przytoczył sytuację, w której na skutek upadku ze schodów doznał poważnego urazu głowy, pomimo czego odmówiono mu dokonania prześwietlenia głowy. Z uwagi na zaistniałe zaniedbania, nie udzielanie właściwej pomocy, w ocenie powoda pozwany dopuścił się naruszenia art. 102 pkt 1 oraz 115 § 1 k.k.w. i zagroził zdrowiu powoda. Powód nie miał także możliwości uczestniczenia w zajęciach sportowych i kulturalno-oświatowych, ponieważ jednostki penitencjarne nie zapewniają możliwości udziału w takich zajęciach. Szczególną uwagę powód zwrócił na fakt, że osoby go odwiedzające były poddawane kontrolom osobistym, co wywoływało stres, upokorzenie i pozbawiało godności, przez co powoda odwiedza wyłącznie jego matka. Dla syna powoda oraz jego partnerki kontrole osobiste okazały się zbyt dużym obciążeniem, co miało wpływ na ich więzi rodzinne. Powód zarzucił, że zaniedbania jednostki penitencjarnej mają cechy znęcania się, a dyrektor jednostki nie może uzasadniać niedogodności brakiem środków finansowych na poprawę warunków w jednostce. Powód trafił do jednostki penitencjarnej jako osoba zdrowa psychicznie oraz fizycznie, jednakże po ich opuszczeniu będzie miał poważny problem w funkcjonowaniu. Misja resocjalizacji powierzona polskiemu więziennictwu nie jest realizowana nawet w minimalnym stopniu. Sam fakt niezapewnienia odpowiednich warunków higienicznych i sanitarnych jest wystarczającą przesłanką, która narusza dobra osobiste i przemawia za zasądzeniem odszkodowania i zadośćuczynienia (pозew – k. 2-6v, pismo z dnia 26 stycznia 2017 r. – k. 23-24).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych.

Pozwany zarzucił, że powód nie udowodnił, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, jednocześnie wskazując, że działaniom pozwanego nie można przypisać przymiotu bezprawności. Pozwany zaprzeczył, aby powód przebywał w warunkach przeludnienia – był umieszczany w celach, które miały zapewnioną normę co najmniej 3 m² na jednego osadzonego zgodnie z art. 100 k.k.w. Pozwany zapewnił powodowi w okresie izolacji warunków bytowych zagwarantowanych prawem oraz przestrzega wobec każdego osadzonego zasady humanitaryzmu i poszanowania godności ludzkiej i nigdy nie stosował wobec powoda żadnych niedopuszczalnych form postępowania. Pozwany zwrócił uwagę, że każdy osadzony miał możliwość kąpieli pod prysznicem co najmniej raz w tygodniu, a zarówno w łaźni jak i w celach mieszkalnych, była i jest bieżąca ciepła i zimna woda przez całą dobę. We wszystkich jednostkach toalety w celach są trwale oddzielone od reszty pomieszczenia i pozwalają w pełni na zachowanie intymności. Kąćiki sanitarne posiadają niezależne oświetlenie, a powierzchnia kąćika sanitarnego nie jest wliczana do powierzchni celi mieszkalnej. Cele mieszkalne są odpowiednio ogrzewane oraz wentylowane (każda wyposażona jest w kartkę wentylacyjną). Cele posiadają okna, a kwestia wietrzenia pozostaje wyłącznie w gestii przebywających w nich osadzonych. Pozwany wskazał dalej, że w celach jest prawidłowe oświetlenie, zarówno dzienne, jak i sztuczne. Stan sanitarny jednostek jest przedmiotem corocznej kontroli pracowników Sanepidu, którzy nie wnoszą uwag co do tych warunków zarówno obecnie, jak i w latach ubiegłych. W kwestii opieki medycznej, pozwany zwrócił uwagę,

że powód trzykrotnie zapisał się do lekarza, ale nie zgłaszał się na wizyty. Ponadto dwukrotnie skierowano powoda do ortopedy, gdzie również się nie zgłosił. Uraz głowy, który powód przywołał w pozwie, nie został odnotowany w książeczce zdrowia. Powód został przebadany i skierowany na konsultację neurologiczną, po której stwierdzono, że nie wymaga leczenia. Aktualnie powód został skierowany na konsultacje okulistyczne i neurologiczne z uwagi na zgłaszane bóle głowy. Pozwany podkreślił, że powód podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych odbył konsultacje z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej 17 razy, korzystał również z pomocy dermatologa. Co do poddawaniu kontroli osób ubiegających się o wstęp do jednostki, pozwany podniósł, że kontrole takie dokonywane są przez osoby tej samej płci, w specjalnie do tego przygotowanym pomieszczeniu. Osoby odwiedzające powoda albo nie były poddawane kontroli w ogóle, albo wyrażały pisemne zgody na poddanie się kontroli, a po jej przeprowadzeniu nie wносиły żadnych zastrzeżeń do jej przeprowadzenia. Pozwany wskazał także, że powód miał zagwarantowany dostęp do zajęć kulturalno-oświatowych, mógł korzystać z zajęć na świetlicy, sali sportowej, jak również z zajęć o charakterze profilaktyki uzależnień, przemocy, zachowań pokryminalnych, promocji zdrowia, aktywizacji zawodowej. W ocenie pozwanego wszystkie podejmowane działania były zgodne z przepisami, a powód miał zapewnione odpowiednie warunki bytowe podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych i nie wykazał, ażeby doszło do jakiegokolwiek naruszenia. Pozwany zwrócił także uwagę, że pewnego rodzaju ograniczenia oraz niedogodności związane z pobytem w jednostkach penitencjarnych są immanentną cechą odbywania kary pozbawienia wolności, jakkolwiek w przypadku powoda nie wykroczyły one poza konieczny rozmiar. Powód nie wykazał, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, nie udowodnił wysokości i intensywności hipotetycznie doznanej krzywdy, nie wykazał, aby ewentualny uszczerbek niematerialny pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem pozwanego, a tym samym nie zostały udowodnione przesłanki warunkujące możliwość zasądzenia jakiegokolwiek zadośćuczynienia (odpowiedź na pozew – k. 42-48).

Do czasu zamknięcia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie (protokół – k 360-360v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. S. od dnia 14 lutego 2014 r. odbywa karę pozbawienia wolności, w tym czasie osadzony był w następujących jednostkach penitencjarnych:

- od dnia 14 lutego 2014 r. do dnia 19 marca 2014 r. w Areszcie Śledczym w K., ul. (...),

- od dnia 19 marca 2014 r. do dnia 12 kwietnia 2016 r. w Areszcie Śledczym w M., ul. (...),

- od dnia 12 kwietnia 2016 r. do nieustalonego dnia w Zakładzie Karnym w W., ul. (...) (okoliczności bezsporne, ponadto zaświadczenie z dnia 20 czerwca 2016 r. – k. 15, informacja o pobytach i orzeczeniach z dnia 14 listopada 2017 r. – k. 50-52, notatka służbowa z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 53, notatka służbowa z dnia 10 listopada 2017 r. – k. 87, zeznania powoda K. S. – k. 155-156).

Podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w K., K. S. przebywał w następujących celach: nr 36, 93 oraz 70 – każda przeznaczona dla dwóch osadzonych i każdą z nich K. S. dzielił z jednym osadzonym.

Każda cela mieszkalna wyposażona była w łóżko koszarowe oraz taboret, na każdych dwóch osadzonych przypadła mały stół, mała szafka, a na każdą celę przypadły m.in. półka pod telewizor, półka na przybory toaletowe, lustro, miska, wiadro na śmieci. Każda cela w której przebywał K. S. posiadała grzejnik centralnego ogrzewania, kratkę pionu wentylacyjnego, umywalkę z bieżącą ciepłą i zimną wodą przez całą dobę oraz zamykaną toaletę trwale oddzieloną od reszty pomieszczenia (kącik sanitarny wyposażony jest w oddzielne oświetlenie LED). Skuteczność wentylacji pomieszczeń jest corocznie przedmiotem kontroli podczas przeglądów kominiarskich.

Każdy osadzony otrzymywał środki higieny i czystości, ponadto jednostka zapewniała środki do utrzymania czystości w celi. Wymiana pościeli odbywała się raz na dwa tygodnie, wymiana bielizny, ręczników i ścierek raz w tygodniu. Stan sanitarny jednostki jest przedmiotem corocznej kontroli pracowników sanepidu, którzy nie zgłosili uwag co do warunków w jednostce, zarówno obecnie jak i w latach ubiegłych.

Podczas osadzenia w AŚ w K. K. S. nie zgłosił się do kierownika działu kwatermistrzowskiego z uwagami lub problemami (notatka służbowa kierownika działu kwatermistrzowskiego AŚ w K. z dnia 10 listopada 2017 r. – k. 63-65, protokół kontroli Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 12 września 2014 r. – k. 66-69, protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych – k. 70-71, sprawozdanie z wizytacji – k. 72-86).

Osoby chcące odwiedzić jednostkę mogły być poddane kontroli osobistej przez jej funkcjonariuszy (notatka służbowa kierownika działu ochrony AŚ w K. z dnia 10 listopada 2017 r. – k. 62).

Podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w K., K. S. nie zgłosił żadnych skarg. Po przeprowadzonych badaniach psychologiczno-penitencjarnych został skierowany do zakładu karnego dla młodocianych typu półotwartego z systemem programowanego oddziaływanie. Ponadto z uwagi na diagnozę (...) (postawionej na podstawie konsultacji (...) przeprowadzonej w dniu 11 marca 2014 r.), wyznaczony został termin przyjęcia do oddziału (...) w ZK w W.. Z uwagi na czynności procesowe prowadzone przez Sąd Rejonowy Katowice-Zachód, K. S. został przetransportowany do Aresztu Śledczego w M. (notatka służbowa z dnia 10 listopada 2017 r. – k. 60).

Przebywający w Areszcie Śledczym w K. osadzeni mają możliwość minimum raz w tygodniu uczestniczenia w zajęciach świetlicowych. Świetlica wyposażona jest w stół do tenisa stołowego, drabinki gimnastyczne, materace, piłki lekarskie oraz piłkarzyki. Osadzeni mogą zgłosić chęć uczestnictwa w spotkaniach związków wyznaniowych oraz regularnie odbywających się nabożeństwach. W okresie letnim osadzeni mają również możliwość korzystania z zajęć sportowych na boisku. Po uprzednim zgłoszeniu, każdy z osadzonych ma możliwość korzystania raz w tygodniu z biblioteki jednostki. Ponadto osadzeni mogą uczestniczyć w różnego rodzaju kołach zainteresowań, programach resocjalizacyjnych, mają także dostęp do regularnego, stałego kontaktu z wychowawcą i psychologiem (notatka służbowa starszego wychowawcy AŚ w K. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 61).

Podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w M., K. S. przebywał w następujących celach:

- nr (...) o powierzchni 6,49 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 27,06 m² dzielonej maksymalnie pomiędzy 9 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 24,91 m² dzielonej maksymalnie pomiędzy 8 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 6,38 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr(...) o powierzchni 6,45 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 27,06 m² dzielonej pomiędzy 9 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 6,38 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 15,08 m² dzielonej pomiędzy 5 osadzonych,
- nr(...) o powierzchni 18,02 m² dzielonej pomiędzy 6 osadzonych,
- nr (...)o powierzchni 18,02 m² dzielonej pomiędzy 6 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 15,30 m² dzielonej pomiędzy 5 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 18,01 m² dzielonej pomiędzy 6 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 6,28 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,

- nr (...) o powierzchni 18,11 m² dzielonej pomiędzy 5 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 18,22 m² dzielonej pomiędzy 6 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 7,93 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 11,58 m² dzielonej pomiędzy 3 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 8,21 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych,
- nr (...) o powierzchni 7,52 m² dzielonej pomiędzy 2 osadzonych (wykaz – k. 54, notatka służbowa z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 55).

W okresie osadzenia K. S. w Areszcie Śledczym w M. miał on możliwość regularnego korzystania z codziennych spacerów (przez godzinę dziennie) oraz zajęć kulturowo-oświatowych. Na terenie jednostki znajduje się świetlica oraz sala sportowa wyposażona w sprzęt RTV, sprzęt do ćwiczeń siłowych, stół do tenisa stołowego. Zajęcia na świetlicy odbywają się co najmniej jeden raz w tygodniu dla wyznaczonej grupy osadzonych oraz dodatkowo w ramach posiadanych możliwości organizacyjnych. Osadzeni mają także możliwość skorzystania z zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień, przemocy, zachowań prokryminalnych, promocji zdrowia, aktywizacji zawodowej oraz innych cyklicznie realizowanych w jednostce. Skazani mogą również uczestniczyć w spotkaniach grup świeckich, muzycznych, organizacji samorządowych odwiedzających jednostkę w ramach prowadzonych programów resocjalizacyjnych. Skazani mogą korzystać w celi mieszkalnej z telewizora, radia, księgozbiorów bibliotecznych, gier oraz prasy (notatka służbowa młodszego wychowawcy działu penitencjarnego AŚ w M. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 56).

Wszystkie okna w Areszcie Śledczym w M. posiadają zamontowane za nimi osłony, tzw. blindy, które zapewniają prawidłowy dopływ powietrza do pomieszczeń – znajdują się w odległości 25-30 cm od okien i nie są zabudowane po bokach. Każda cela mieszkalna posiada okno zapewniające dostęp do światła słonecznego, ponadto zastosowano w nich oświetlenie ledowe o mocy 10W.

Cele mieszkalne podlegają okresowemu odnawianiu, a z chwilą zdewastowania celi, bądź pojawienia się pleśni, celę poddaje się remontowi. Cele mieszkalne posiadają wyodrębnione kąciki sanitarne (największa z wyżej wymienionych cel, w której przebywało 9 osadzonych, składała się z trzech mniejszych pomieszczeń, swobodnie połączonych, jednym z których zorganizowany był kącik sanitarny), w których znajdują się toalety, umywalki wyłącznie z zimną wodą oraz półki na przybory toaletowe. Każda cela posiada dostęp do przewodu wentylacyjnego, dodatkowo wentylowany jest kącik sanitarny. Osadzeni mogą skorzystać z łaźni dwa razy w tygodniu. Cele wyposażane są w sprzęt kwaterunkowy dostosowany do ich wielkości oraz ilości osadzonych (notatka służbowa kierownika działu kwatermistrzowskiego AŚ w M. z dnia 10 listopada 2017 r. – k. 57, zeznania świadka A. W. – k. 153-154).

Osoby odwiedzające osadzonych w Areszcie Śledczym w M. poddawane były przeszukaniu przeprowadzanym przez osoby tej samej płci, w odrębnym, specjalnie do tego celu wyznaczonym pomieszczeniu. W przypadku konieczności kontroli osoby niepełnoletniej, odbywa się ona w obecności jego opiekuna, a w kontroli uczestniczy pielęgniarka – funkcjonariuszka jednostki. W trakcie takiej kontroli opiekun podaje funkcjonariuszowi wskazane części garderoby w celu przeprowadzenia kontroli odzieży. Osoba kontrolowana wyraża pisemną zgodę na przeprowadzenie czynności kontrolnych (notatka kierownika działu ochrony AŚ w M. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 58).

K. S. podczas przebywania w AŚ w M. pozostawał pod stałą kontrolą lekarzy ambulatorium, był wielokrotnie przyjmowany, badany i w razie potrzeby otrzymywał leki. Był konsultowany przez specjalistę (...) i leczony zgodnie z zaleceniami, w dniu 4 września 2015 r. miał wykonane badanie (...)z wynikiem prawidłowym. K. S. w dniu 31 grudnia 2015 r. zgłosił lekarzowi ambulatorium przebyty pół roku wcześniej uraz głowy w wyniku upadku na schodach (w książeczce zdrowia osadzonego brak wpisu zgłoszenia upadku na schodach i doznania urazu głowy bezpośrednio

po zdarzeniu wskazywanym przez osadzonego), który zlecił konsultację neurologiczną. W dniu 15 marca 2016 r. specjalista neurolog i neurochirurg zbadał K. S. oceniając, że nie wymaga on leczenia neurologicznego.

Podczas osadzenia w jednostce, K. S. doznał duszności, po zgłoszeniu których, z uwagi na godziny wieczorne, przetransportowany został do szpitala, gdzie wykonano mu prześwietlenie płuc. Duszności ustąpiły po kilku godzinach, a wykonujące badanie pacjenta lekarz nie wdrożył leczenia (notatka służbowa kierownika ambulatorium AŚ w M. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 59, zeznania powoda K. S. – k. 155-156).

Podczas osadzenia w Zakładzie Karnym w W. K. S. przebywał w następujących celach:

- nr (...) o powierzchni 25,91 m²,
- nr (...) o powierzchni 26,08 m²,
- nr (...) o powierzchni 26,32 m²,
- nr (...) o powierzchni 26,22 m²,
- nr (...) o powierzchni 28,95 m²,
- nr (...) o powierzchni 25,97 m².

Każda z wymienionych cel dzielona była maksymalnie przez 8 osadzonych. Ponadto każda z nich posiada oprócz dostępu do światła naturalnego, oświetlenie sztuczne (dwie oprawy jarzeniowe ze świetlówkami o mocy 2 x 36W). Cele wyposażone są w wentylację grawitacyjną, ponadto okna miały funkcję uchylania i otwierania.

K. S. przebywał w części półotwartej jednostki, gdzie pomieszczenia z sanitariatami znajdują się w części wspólnej, o której osadzeni mają dostęp przez całą dobę. Umywalnia posiada stały dostęp do ciepłej wody, a łaźnia w dni kąpieli (od lipca 2014 r. osadzeni mają zapewnioną możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli dwa razy w tygodniu). Osoby odwiedzające K. S. we wskazanej jednostce nie były poddawane kontrolom osobistym (notatka służbowa kierownika działu kwatermistrzowskiego ZK w W. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 90, notatka służbowa starszego oddziałowego działu ochrony z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 91, notatka służbowa młodszego wychowawcy działu penitencjarnego ZK w W. z dnia 14 listopada 2017 r. – k. 93).

Z końcem listopada 2017 r. K. S. zgłosił się do ambulatorium ZK w W. wskazując na ból głowy oraz osłabienie ostrości wzroku. Lekarz skierował go na konsultację neurologiczną i okulistyczną.

We wskazanej jednostce ambulatorium czynne jest od 7:30 do 18:00 w dni robocze, w soboty od 7:00 do 15:00. K. S. od początku osadzenia w jednostce 17 razy odbył konsultacje u lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, raz konsultację dermatologiczną. Ponadto był dwukrotnie skierowany do ortopedy (nie zgłosił się na badanie) oraz dwukrotnie był u dentysty – na trzeci, wyznaczony termin, również się nie zgłosił (notatka lekarza ambulatorium ZK w W. z dnia 13 listopada 2017 r. – k. 92, 94-95, książka zdrowia osadzonego – k. 96-123).

K. S. nie złożył skargi na funkcjonowanie jednostki ZK w W. (notatki służbowe – k. 88-89).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie niezaprzeczonych twierdzeń stron, powołanych dowodów z dokumentów, złożonych do akt niniejszej sprawy, których prawdziwość i wiarygodność nie była kwestionowana przez strony niniejszego postępowania, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd ocenił wiarygodność i moc zebranych dowodów według własnego przekonania uwzględniając zasady logicznego rozumowania wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego (art. 233 § 1 k.p.c.). Sąd poczynił swoje ustalenia także w oparciu o zeznania przesłuchanego w toku postępowania świadka A. W., natomiast nie stanowiły podstawy ustaleń faktycznych zeznania świadka M. G., który zeznał, że nie posiada żadnych informacji dotyczących niniejszej sprawy.

Zeznania powoda K. S. Sąd uznał za wiarygodne w zakresie wskazanym w ustalonym stanie faktycznym.

W świetle zaprzeczenia przez pozwanego okolicznościom, w których miało dojść do powstania szkody, Sąd uznał za niewykazaną okoliczność przebywania przez powoda w jednostkach penitencjarnych w celach przeludnionych, niespełniających normy 3 m² powierzchni mieszkalnej na jedną osobę. Powód nie złożył do akt żadnej decyzji o osadzeniu go w przeludnionej celi, a teść omawianych zeznań w tym zakresie jest zbyt ogólnikowa, a dodatkowo niepoparta żadnymi obiektywnymi danymi. Podnoszonym przez powoda okolicznościom przeczyły również dokumenty przedstawione przez stronę pozwaną. W tym miejscu wskazać także należy, że dowodem nie może być oświadczenie powoda (k. 11), gdyż w myśl art. 245 k.p.c. stanowi ono jedynie dokument prywatny, który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

Za niewiarygodne i niewykazane należało uznać także okoliczności niewystarczającego wyposażenia cel mieszkalnych w odpowiednie zaplecze sanitarne oraz niedostatecznego ich naświetlenia i wentylacji. Powyższe twierdzenia nie znalazły oparcia w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Zeznania powoda co do sprawowanej w jednostkach penitencjarnych opieki medycznej były składane w sposób wewnętrznie sprzeczny. Powód z jednej strony wskazywał, że uczestniczył w wielu konsultacjach, w tym specjalistycznych, jak również, że w przypadku zaistnienia takiej potrzeby był przewożony do szpitala, by później twierdzić, że doszło do zaniechań ze strony funkcjonariuszy jednostek, co nie zostało w żaden sposób wykazane i pozostaje w sprzeczności ze zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, w szczególności z wpisami z książeczki zdrowia powoda.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. Z. (wobec niewskazania przez stronę powodową adresu tego świadka, pod którym możliwe byłoby skuteczne doręczenie świadkowi korespondencji) oraz z uzupełniających zeznań powoda, dochodząc do wniosku, że wniosek ten w świetle zgromadzonego materiału dowodowego zmierza jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszym postępowaniu powód dochodził majątkowej ochrony dóbr osobistych. Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Zgodnie z treścią art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Zaś art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Biorąc pod uwagę brzmienie powyższych przepisów należało w niniejszej sprawie ustalić, czy w ogóle doszło do naruszenia dóbr osobistych, a jeśli tak - to jakie dobra osobiste powoda zostały naruszone przez jednostki penitencjarne, które reprezentuje pozwany jako organ nadrzędny. W tym kontekście warto podkreślić, że doktryna i judykatura zgodnie przyjmują stanowisko, iż przy ocenie naruszenia dobra osobistego należy posługiwać się

kryteriami o charakterze obiektywnym, nie zaś kierować się jedynie subiektywnymi odczuciami osoby występującej o przyznanie ochrony.

Podniesione przez powoda okoliczności wykonania kary pozbawienia wolności miały uzasadniać uruchomienie środków ochrony prawnej z uwagi na naruszenie godności (czci) powoda oraz w związku z uszczerbkiem na zdrowiu, którego powód miał doznać.

Analizując przesłanki ochrony dóbr osobistych powoda Sąd miał na uwadze to, że obowiązkiem władz publicznych, w tym wypadku funkcjonariuszy Służby Więziennej jest ochrona i poszanowanie godności uwięzionych, gwarantowanych w przepisach Konstytucji i aktach prawa międzynarodowego. Nie ulega wątpliwości, że dobra osobiste są szczególnie narażone na uszczerbek przy wykonywaniu władzy publicznej, w realizowaniu zadań represyjnych, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka.

W celu ułatwienia dochodzenia ochrony na podstawie powołanej regulacji ustawodawca, ograniczając ogólną zasadę statuowaną w art. 6 k.c., na powoda nałożył jedynie obowiązek wykazania faktu naruszenia jego dóbr osobistych przez cudze działanie, co do którego istnieje domniemanie bezprawności. Udowodnienie zgodności z prawem takiego działania należy zatem do naruszydca.

W niniejszym postępowaniu powód nie wykazał w najmniejszym stopniu, że jego dobra osobiste zostały naruszone bezprawnym działaniem pozwanego. Żadna z podniesionych okoliczności, która miała przemawiać za niehumanitarnym i nieludzkim traktowaniem powoda, czy też że odbywanie przez powoda kary pozbawienia wolności odbywało się w warunkach uwłaczających czci lub godności powoda nie została wykazana.

Zgodnie z brzmieniem art. 110 § 2 zdanie pierwsze k.k.w. powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadającej na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m².

Powód próbował wykazać, że działaniem naruszającym jego dobra osobiste było niezapewnienie zgodnie z obowiązującymi standardami powierzchni celi, w których przebywał. Jak już ustalono, powód w żaden sposób nie wykazał, aby przebywał w celach przeludnionych, tzn. niezapewniających każdemu osadzonemu minimalnej powierzchni 3 m².

W tym miejscu podkreślić trzeba, że przeludnienie w celach jest obecnie coraz rzadziej spotykane. Dodatkowo, pomimo pewnych niedogodności w odbywaniu kary pozbawienia wolności, powód miał zapewnione miejsce do spania i wyżywienie, jak również możliwość korzystania ze świetlicy, odbycia spaceru, jak również zapewnioną możliwość bezpłatnego korzystania z opieki medycznej. Niewątpliwie zatem powód miał zapewnione o wiele lepsze warunki bytowe niż znaczna część osób przebywających na wolności, które (w przeciwieństwie do powoda) respektują normy prawa karnego, a które często bez swojej winy żyją w niedostatku i ubóstwie. W odniesieniu do powoda nie można mówić o niegodziwych, nieludzkich warunkach, wykonywania kary pozbawienia wolności. Z tego też względu za słuszny został uznany przez Sąd rozpatrujący niniejszą sprawę pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 października 2012 r. (I ACa 455/12, LEX nr 1237235), w którym wskazano, że o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nie odbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Godność skazanego przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa.

Podnoszone przez powoda okoliczności takie jak trudność w swobodnym poruszaniu się w celi, czy uciążliwość przy przygotowywaniu w nich posiłków, w ocenie Sądu stanowi niedogodność wprost wynikającą z faktu pozbawienia wolności powoda na skutek orzeczenia sądu i nie może być uznane za naruszenie jego dóbr osobistych, co prowadziło do uznania za nieuzasadnione żądanie pozwu w zakresie zastosowania środków ochrony dóbr osobistych.

Mając na uwadze treść przywołanego przepisu art. 6 k.c. oraz 232 k.p.c., Sąd wziął pod uwagę nie tyle gołosłowne twierdzenia powoda, zawarte w pozwie i dalszych pismach procesowych, ale okoliczności przez niego wykazane. Zgodnie z powołanymi wyżej przepisami ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Należy przy tym pamiętać, że twierdzenie istotnej dla sprawy okoliczności powinno być udowodnione przez stronę, która to twierdzenie zgłasza.

W konsekwencji, za nieudowodnione Sąd uznał opisywane w pozwie warunki, w których powód miał przebywać w poszczególnych jednostkach, albowiem nie znajdują one potwierdzenia w materiale dowodowym. Powód, uzasadniając swoje roszczenie podnosił m.in., że umieszczono go w warunkach uniemożliwiających codzienną egzystencję, bez odpowiedniej wentylacji i oświetlenia, niedostatecznie ogrzewanych w okresie zimowym oraz przegrzanych w okresie letnim, co przyczyniło się do braku komfortu psychicznego oraz utrudniało zachowanie prywatności i intymności po stronie powoda. W konsekwencji doprowadziło to do rażącego naruszenia dóbr osobistych, takich jak cześć w znaczeniu wewnętrznym (godność osobista i poczucie własnej wartości), prawa do prywatności i intymności, a także do pogorszenia jego stanu zdrowia.

Za niewykazane należało uznać podnoszone okoliczności niewystarczającego wyposażenia cel mieszkalnych w odpowiedni kącik sanitarny do załatwienia potrzeb fizjologicznych, niedostatecznego ich naświetlenia i wentylacji, jak również okoliczności niedostatecznej opieki zdrowotnej. Powyższe twierdzenia nie znalazły oparcia w zebranym w sprawie materiale dowodowym.

Każda osoba, która trafia do zakładu karnego czy też aresztu śledczego musi liczyć się z pewnymi niedogodnościami, w szczególności z tym, że jej potrzeby, zarówno co do przydziału środków higieny osobistej, czy też co do żywienia, jak i co do ogólnie pojętych warunków bytowych, będą zaspokajane jedynie na poziomie niezbędnego minimum. Zaspokajanie potrzeb więźniów finansowane jest ze środków Skarbu Państwa, który jest zobowiązany do prawidłowego wydatkowania środków budżetowych, trudno więc wymagać, aby uzasadnione było zapewnienie osadzonym zaspokojenia ich potrzeb na poziomie wyższym od minimalnego (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 czerwca 2016 r., sygn. I ACa 1808/15, LEX nr 2087875).

Odnosząc się do zarzutów powoda, dotyczących braku poszanowania jego intymności, należy wskazać, iż z samej istoty kary pozbawienia wolności wynika ograniczenie sfery prawa osobistego osoby skazanej, w tym swobody przemieszczania się czy prywatności. Konsekwencją przebywania w warunkach izolacyjnych jest również ograniczony dostęp do dóbr materialnych i niematerialnych, który przybiera formę zestandaryzowaną dla osób osadzonych w danej jednostce penitencjarnej, która co do zasady nie odbiega od przeciętnego poziomu życia ubogiej polskiej rodziny (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 listopada 2012 r., sygn. akt I ACa 1022/12, LEX nr 1280306).

Samo skazanie i ukaranie karą pozbawienia wolności zakłada określoną dolegliwość, odnoszącą się do konieczności przebywania w warunkach izolacji w jednym pomieszczeniu z innymi osobami na stosunkowo niewielkiej przestrzeni, limitowanie czasu i form przebywania poza celą, załatwiania potrzeb fizjologicznych w warunkach ograniczenia pełnej intymności, organizowania kąpeli i prania odzieży według pewnych reguł wymuszonych warunkami bytowania w dużej zbiorowości. Dlatego też należne powodowi zadośćuczynienie może obejmować tylko takie cierpienia psychiczne i fizyczne, które wprost nie wynikają z istoty i celu odbywania izolacyjnej kary pozbawienia wolności (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt I ACa 1200/12, LEX nr 1313305).

W kontekście podnoszonych przez powoda rzekomych zaniedbań dotyczących bagatelizowania przez funkcjonariuszy tych jednostek stanu jego zdrowia, w ocenie Sądu powód również nie wykazał żadnej okoliczności przemawiającej za podzieleniem takiej oceny. Przeciwnie, przedstawiona przez pozwanego dokumentacja zdrowotna powoda w jednoznaczny sposób ukazuje, że powód wielokrotnie był konsultowany z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, jak również z lekarzami o różnych specjalizacjach. Zwrócić należy uwagę, że w przypadku wystąpienia nagłej potrzeby udzielenia powodowi pomocy medycznej, w sytuacji kiedy nie można było mu jej udzielić w ramach środków jakimi dysponowała jednostka penitencjarna, powód był również przewożony do szpitala. W świetle powyższego uznać

należy, że powód nie wykazał, aby istniał adekwatny związek przyczynowy, pomiędzy warunkami jego osadzenia, postępowaniem więziennej służby zdrowia a występującymi jednostkami chorobowymi. Brak jest przy tym podstaw do kwestionowania autonomicznych decyzji personelu medycznego, który w sposób samodzielny podejmował decyzje co do sposobu i czasu trwania leczenia powoda, wedle swojej najlepszej wiedzy.

Podsumowując poczynione rozważania zwrócić należy również uwagę, że w czasie kiedy powód przebywał w AŚ w K., AŚ w M. oraz w ZK w W., nie złożył żadnej skargi na działanie funkcjonariuszy przedmiotowych jednostek.

W świetle powyższych okoliczności brak było podstaw do uwzględnienia żądań powoda na podstawie art. 23 i 24 k.c. i art. 448 k.c., o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty poniesione w toku procesu przez stronę pozwaną składał się koszt wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy Prokuraturii Generalnej, albowiem pomimo ciężkiej sytuacji finansowej powoda, uznać należy, że toczący się w sprawie niniejszej wieloletni proces, konieczność odniesienia się do wniosków, wymagało nakładu czasu i znacznych środków, które winne zostać pozwanemu zwrócone. Wprawdzie powód był zwolniony od kosztów sądowych w całości, ale uzyskanie tego zwolnienia nie zwalnia go od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi stosownie do art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Na wysokość kosztów zasądzonych od powoda na rzecz pozwanego w kwocie 6 120 zł składały się kwoty: 720 zł oraz 5 400 zł ustalone stosownie do § 2 pkt 6 oraz § 8 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.